

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในบทสุดท้ายเป็นการกล่าวสรุปลักษณะ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่อยู่ในกรุงเทพฯและปริมณฑล และครัวเรือนที่อยู่ในต่างจังหวัด ทั้งกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือน ตลอดจนสรุปผลการคาดการณ์สัดส่วนการออมต่อรายได้ (Saving - Income Ratio) ภาคครัวเรือนทั้งในกทม.และปริมณฑล และในต่างจังหวัด เมื่อระดับรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นและการพยากรณ์สัดส่วนการออมต่อรายได้ในอนาคต

6.1 สรุปผลการศึกษา¹

6.1.1 ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่อยู่ในกทม.และปริมณฑล

กรณีที่ 1 : กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

จากการศึกษาในบทที่ 5 พบว่าตัวแปรรายได้ประจำของครัวเรือนและรายได้ชั่วคราว เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกทม. และปริมณฑลที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ในทิศทางที่เป็นบวก โดยที่จากการศึกษาพบว่าค่าความแปรปรวนของการออมหน่วยสุดท้าย (MPS)ของครัวเรือนในกลุ่มนี้ มีค่าเท่ากับ 0.16 (ดูตารางที่ 6.1) และครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ รับราชการ พนักงานองค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ เป็นหลัก และอาชีพค้าขาย : เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ เป็นหลัก มีอิทธิพลในทางบวกต่อการออมของครัวเรือนเช่นกัน สำหรับปัจจัยทางด้านอายุและการศึกษาระดับอุดมศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีอิทธิพลในทางลบต่อการออม

¹จากการทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการออมของครัวเรือนโดยใช้ Chow Test พบว่าพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกรุงเทพฯ และปริมณฑลแตกต่างกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในต่างจังหวัด และทั้งครัวเรือนที่อยู่ในกทม.และปริมณฑลและในต่างจังหวัดที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือนมีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกับครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนเช่นเดียวกัน

ส่วนปัจจัยพิเศษของหัวหน้าครัวเรือน อัตราการทิ้งทิ้ง ทรัพย์สินทางการเงินสุทธิ ตลอดจนอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกลุ่มนี้

กรณีที่ 2 : กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป

ปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกทม. และปริมณฑลที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนในทิศทางที่เป็นบวก ได้แก่ ตัวแปรรายได้ประจำและรายได้ชั่วคราว โดยที่จากการศึกษาพบว่าค่าความแปรปรวนของการออมหน่วยสุดท้าย (MPS) ของครัวเรือนกลุ่มนี้ มีค่าเท่ากับ 0.25 (ดูตารางที่ 6.1) และหัวหน้าครัวเรือนที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็มีอิทธิพลในทิศทางที่เป็นบวกต่อการออมเช่นกัน

ส่วนปัจจัยอายุของหัวหน้าครัวเรือน อาชีพหลักของครัวเรือน อัตราการทิ้งทิ้ง ทรัพย์สินทางการเงินสุทธิ ตลอดจนอสังหาริมทรัพย์ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่มีรายได้ตั้งแต่ 1,5000 บาทต่อเดือนขึ้นไป

ตารางที่ 6.1 แสดงค่าความยืดหยุ่นของการออมต่อรายได้ (η) เงินออมเฉลี่ย (Average Propensity to Save : APS) ค่าความแปรปรวนของการออมหน่วยสุดท้าย (Marginal Propensity to Save : MPS)

ภาค	ค่าความยืดหยุ่นของการออมต่อรายได้(η)	ค่า APS	ค่า MPS
กทม.และปริมณฑล			
ทุกชั้นรายได้	1.06	0.3978	0.42
รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน	0.96	0.1678	0.16
รายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป	0.51	0.4979	0.25
ต่างจังหวัด			
ทุกชั้นรายได้	1.11	0.3728	0.41
รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน	1.11	0.2429	0.27
รายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป	0.38	0.5626	0.21

หมายเหตุ : ค่าความยืดหยุ่นของการออมต่อรายได้ (η) = $(\Delta s / \Delta Y) \times (\bar{Y} / \bar{s})$ ซึ่งเท่ากับ $MPS \times 1 / APS$

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 6.2 สรุปปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่อยู่ในกทม.และปริมณฑล

ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน	ครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป
1. รายได้ประจำของครัวเรือน (+)	1. รายได้ประจำของครัวเรือน (+)
2. รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน (+)	2. รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน (+)
3. อายุของหัวหน้าครัวเรือน (-)	3. ทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ (+)
4. การศึกษาระดับอาชีวศึกษา (-)	4. เพศของหัวหน้าครัวเรือน (+)
5. อาชีพรับราชการ พนักงานองค์การของรัฐ/ รัฐวิสาหกิจ (+)	5. การศึกษาระดับอุดมศึกษา (+)
6. อาชีพค้าขาย : เจ้าของกิจการ / ธุรกิจ (+)	

ที่มา : จากการศึกษา

6.1.2 ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่อยู่ในต่างจังหวัด

กรณีที่ 1 : กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

ปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในต่างจังหวัดที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ในทิศทางที่เป็นบวก ได้แก่ ตัวแปรรายได้ประจำของครัวเรือนและรายได้ชั่วคราว โดยที่จากการศึกษาพบว่าค่าความแปรปรวนของการออมหน่วยสุทธท้าย (MPS) ของครัวเรือนกลุ่มนี้ มีค่าเท่ากับ 0.27 (ดูตารางที่ 6.1) และครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตัวแปรทรัพย์สินทางการเงินสุทธิของครัวเรือน ตลอดจนตัวแปรครัวเรือนที่อยู่ในภาคใต้ มีอิทธิพลในทางบวกต่อการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ ค้าขาย: เจ้าของกิจการ/ธุรกิจเป็นหลัก มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนในทิศทางที่เป็นลบ

ส่วนตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ตัวแปรเพศและอายุของหัวหน้าครัวเรือน ตัวแปรอัตราการพึ่งพิง ตัวแปรเขตที่อยู่อาศัย ตลอดจนตัวแปรทรัพย์สินทางอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ไม่มีอิทธิพลต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรณีที่ 2 : กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป

ปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในต่างจังหวัดที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป ในทิศทางที่เป็นบวก ได้แก่ ตัวแปรรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน โดยที่จากการศึกษาพบว่าค่าความแปรปรวนของการออมหน่วยสุดท้าย (MPS) ของครัวเรือนกลุ่มนี้มีค่าเท่ากับ 0.21 (ดูตารางที่ 6.1) และหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนตัวแปรอื่นๆ พบว่าไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนที่อยู่ในต่างจังหวัดที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรเพศของหัวหน้าครัวเรือน ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน ตัวแปรอัตราการพึ่งพิง ตัวแปรรายได้ประจำ ทรัพย์สินทางการเงินสุทธิ ตลอดจนสังหาริมทรัพย์

ตารางที่ 6.3 สรุปปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนที่อยู่ในต่างจังหวัด

ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน	ครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป
1. รายได้ประจำของครัวเรือน (+)	1. รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน (+)
2. รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน (+)	2. การศึกษาระดับอาชีวศึกษา (+)
3. ทรัพย์สินทางการเงินสุทธิ (+)	
4. การศึกษาระดับอุดมศึกษา (+)	
5. อาชีพค้าขาย : เจ้าของกิจการ / ธุรกิจ (-)	
6. ครัวเรือนที่อยู่ในภาคใต้ (+)	

ที่มา : จากการศึกษา

6.1.3 การคาดการณ์สัดส่วนการออมต่อรายได้ (Saving - Income Ratio) ของครัวเรือนเมื่อรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น

ผลที่ได้จากการคาดการณ์นี้พบว่าเมื่อรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในกทม. และปริมณฑลจะสูงกว่าครัวเรือนในต่างจังหวัด เช่น เมื่อระดับรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 10 เปอร์เซ็นต์ สัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในกทม. และ

ปริมาณ และในต่างจังหวัดเท่ากับ 40.00 และ 37.65 ตามลำดับ และเมื่อระดับรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 50 เปอร์เซ็นต์ สัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในกทม.และปริมาณ และในต่างจังหวัดเท่ากับ 40.58 และ 38.64 ตามลำดับ เป็นต้น โดยจะเห็นได้ว่าเมื่อระดับรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนทั้งในกทม.และปริมาณ และในต่างจังหวัดจะสูงขึ้นตามไปด้วย โดยที่สัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในกทม.และปริมาณยังคงสูงกว่าในต่างจังหวัด ในทุกระดับของการเพิ่มขึ้นของรายได้ครัวเรือน

6.1.4 การพยากรณ์แนวโน้มของสัดส่วนการออมต่อรายได้ (Saving - Income Ratio)

ภาคครัวเรือนไทยในอนาคต

แสดงให้เห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2536 สัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในกทม.และปริมาณ และในต่างจังหวัดเท่ากับ ร้อยละ 39.78 และ 37.28² ตามลำดับ และในอีก 5 ปีข้างหน้า คือ ปี พ.ศ. 2541 สัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในกทม.และปริมาณ และในต่างจังหวัดเท่ากับ ร้อยละ 41.02 และ 38.15 ตามลำดับ สำหรับในปีพ.ศ. 2546 สัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนในกทม.และปริมาณ และในต่างจังหวัดเท่ากับ ร้อยละ 41.02 และ 38.15 ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลจากการคาดการณ์ในอีก 10 ปีข้างหน้า

ซึ่งผลที่ได้จากการพยากรณ์นี้พบว่าในอนาคต ครัวเรือนในกทม. และปริมาณ จะยังคงมีสัดส่วนการออมต่อรายได้ (Saving - Income Ratio) สูงกว่าครัวเรือนในต่างจังหวัด และพบว่าความแตกต่างของสัดส่วนการออมต่อรายได้ของทั้งสองภูมิภาคจะมากขึ้นเรื่อยๆ ในทุก ๆ ปี

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและจากผลการวิเคราะห์พบว่า ประเด็นสำคัญของการออมในต่างจังหวัดก็คือครัวเรือนมีรายได้ต่ำ จึงทำให้การออมของครัวเรือนต่ำตามไปด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลควรที่จะส่งเสริมการลงทุน เพื่อก่อให้เกิดการจ้างงานในภูมิภาคเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ซึ่งทำได้โดยการกระจายเงินทุนที่คอกเบี้ยต่ำออกสู่ภูมิภาคและชนบทอย่างทั่วถึง เพื่อเป็นสินเชื่อสำหรับเกษตรกร เพื่อปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร พร้อมทั้งให้ความรู้ทางการเกษตร และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อฟื้นฟู และเพิ่มผลผลิต

²คำนวณตัวเลขจากข้อมูลจากโครงการสำรวจเงินออมของธนาคารแห่งประเทศไทย

ทางการเกษตร และเพื่อเป็นสินเชื่อกแก่ผู้ค้ารายย่อยและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การให้สินเชื่อเพื่อการศึกษาและเพื่อสถานศึกษา ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าการศึกษาระดับสูง มีผลในทางบวกต่อการออม ดังนั้นการยกระดับการศึกษาของครัวเรือนให้สูงขึ้น ด้วยการขยายโอกาสทางการศึกษา อาจช่วยในการระดมเงินออมในระยะยาวได้ ซึ่งมาตรการสำคัญที่จะเร่งระดมเงินออมภาคครัวเรือน จึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมและรณรงค์การออมแบบผูกพันระยะยาว โดยเฉพาะในรูปของการระดมเงินฝากเพื่อการศึกษา ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นพบว่าครัวเรือนให้ความสำคัญกับการออมเพื่อยามเจ็บป่วยและยามชราและเพื่อการศึกษาของตนเองและบุตรหลานเป็นอันดับต้นๆ โดยทางภาครัฐอาจมีส่วนร่วมโดยกำหนดมาตรการยกเว้นภาษีการออมแบบผูกพันระยะยาว เพื่อการศึกษา เพื่อการประกันชีวิตและสุขภาพ เป็นการสร้างแรงจูงใจ และรณรงค์ให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจกับการออมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถกระทำได้โดยผ่านการประชาสัมพันธ์ของสถาบันการเงินต่างๆ ที่มีสาขากระจายอยู่ทั่วประเทศ

สำหรับการออมของลูกจ้างทั้งภาครัฐและเอกชนนั้นก็สามารถกระตุ้นได้โดยมีมาตรการส่งเสริมการออมผ่านกองทุนต่างๆ โดยระบบบำเหน็จบำนาญของภาครัฐเองได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นระบบกองทุนบำเหน็จกลาง ซึ่งจะเป็นการสร้างระบบการออมของภาครัฐให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น และลดภาระของรัฐในอนาคตด้วย การประกันสังคมก็จะขยายสิทธิประโยชน์ออกไปครอบคลุมการเกษียณอายุในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการระดมเงินออมได้อย่างดีถ้ามีการวางรูปแบบในการปฏิบัติอย่างรอบคอบ ในส่วนของภาคเอกชนควรสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้ขยายวงกว้างออกไป เพื่อเป็นการระดมเงินออมจากลูกจ้างภาคเอกชนมากขึ้น ซึ่งทางการได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้โดยออกพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530 และให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี อย่างไรก็ตามภาครัฐกิจและอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังให้ความสนใจจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพียง 768 กองทุน มีวงเงินรวม 311,770 ล้านบาท

จากการศึกษานี้ยังพบว่าพฤติกรรมการออมแตกต่างกันระหว่างประชากรในกรุงเทพและปริมณฑล กับในต่างจังหวัด ซึ่งในการกำหนดนโยบายการเพิ่มการออมของครัวเรือนของประเทศไทยนั้นผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า นโยบายทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การเพิ่มระดับรายได้ของครัวเรือนจะทำให้การออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้นโยบายขยายการศึกษา โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาจะมีส่วนช่วยในการกระตุ้นการออมให้มากขึ้น

6.8 ข้อจำกัดในการศึกษา

1. จะเห็นได้ว่าในการศึกษานี้ยังไม่สามารถทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการออมของครัวเรือนได้อย่างละเอียด เนื่องจากในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกรุงเทพฯ และเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือนกับครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป และพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในต่างจังหวัด ระหว่างครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือนกับครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไปเช่นกัน เพราะเหตุผลทางด้านข้อจำกัดของจำนวนตัวอย่างที่ได้เก็บรวบรวมไม่มากนัก จึงทำให้ไม่สามารถที่จะอธิบายถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคต่างๆ ในทุกสาขาอาชีพ ในทุกระดับรายได้ และในทุกระดับการศึกษาได้

2. การศึกษานี้ไม่ได้ศึกษาถึงผลของอัตราดอกเบี้ยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนจึงทำให้ไม่สามารถอธิบายถึงผลกระทบทางด้านการจูงใจทางด้านภาษีเงินออมได้

อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษานี้ยังคงเป็นประโยชน์ต่อการทราบถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือนทั้งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล กับต่างจังหวัด และคงจะเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อเพิ่มอัตราการออมของภาคครัวเรือนของไทยให้สูงขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการลดส่วนการขาดดุลเงินออมของไทยลงได้ระดับหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย